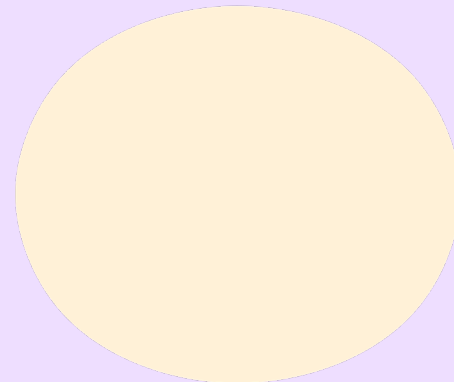
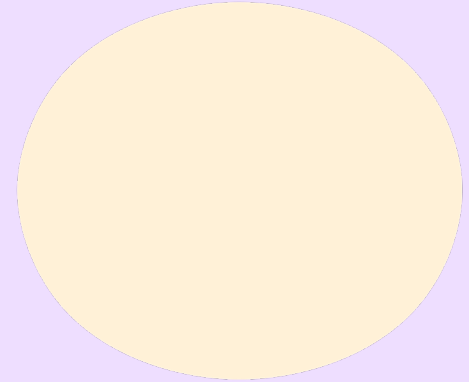
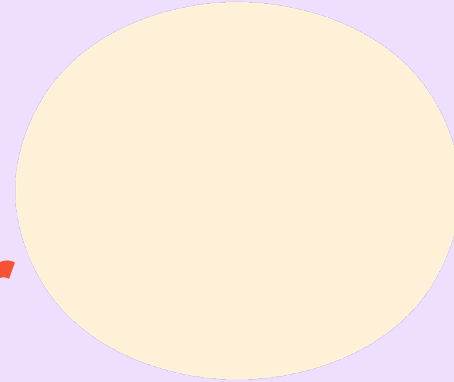

Heilklassemøter om litteratur

workshop

Aslaug Fodstad Gourvenec

Ingeborg Margrete Berge

UTFORSK og UTDYP

- To forskingsprosjekt som systematisk undersøker:
  - Lærarane si utvikling som samtaleleiarar av utforskande og fordjupande litterære heilclassesamtalar i ungdomsskolen (8./9. klasse)
  - Utvikling av leseforståing (UTFORSK)
  - Elevengasjement/oppleving av at samtalen og/eller teksten er meningsfull (UTDYP)
- Intervensjon:
  - Kurs i samtalemodellen Inquiry Dialogue
  - Gjentakende utprøvingar, observasjonar, feedback og gruppediskusjonar i kollegiet
  - Støttmateriell: rettleiingshefte og observasjonsmanual

Hva fokuserer vi på i **KLASSEROMS- OBSERVASJONER** av lærerledede litteratursamtaler?

M. Tengberg, M. Johansson, M. Sønneland, M. Wejrum,
G. B. Skar og A. Blörklund

Denne studien er finansiert av det svenske Skolforskningsinstitutet.

RATING INQUIRY DIALOGUE ABOUT LITERATURE

En praktisk veileder til
observasjoner av lærerledede
litteratursamtaler.
Forskningen bak modellen, elevene
praktiser i fokus, prinsipper for
vurdering og tilbakemelding
til læreren.

Denne veilederen
beskriver elevene sentrale
praktiser i lærernes ledelse
av utforskende og fordjupende
litteratursamtaler. Her beskrives
også en del av den forskning
som ligger til grunn for disse
elevpraktisene.

li.u LINKÖPINGS
UNIVERSITET

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

UTFORSKENDE OG FORDYPENDE LITTERATURSAMTALER

En veileder til lærerledede heilclassesamtaler
om utfordrende litterære tekster

Michael Tengberg, Marit Johansson, Margrethe Sønneland, Marie Wejrum,
Anders Blörklund, Gustaf B. Skar og Aslaug Fodstad Gourvenec

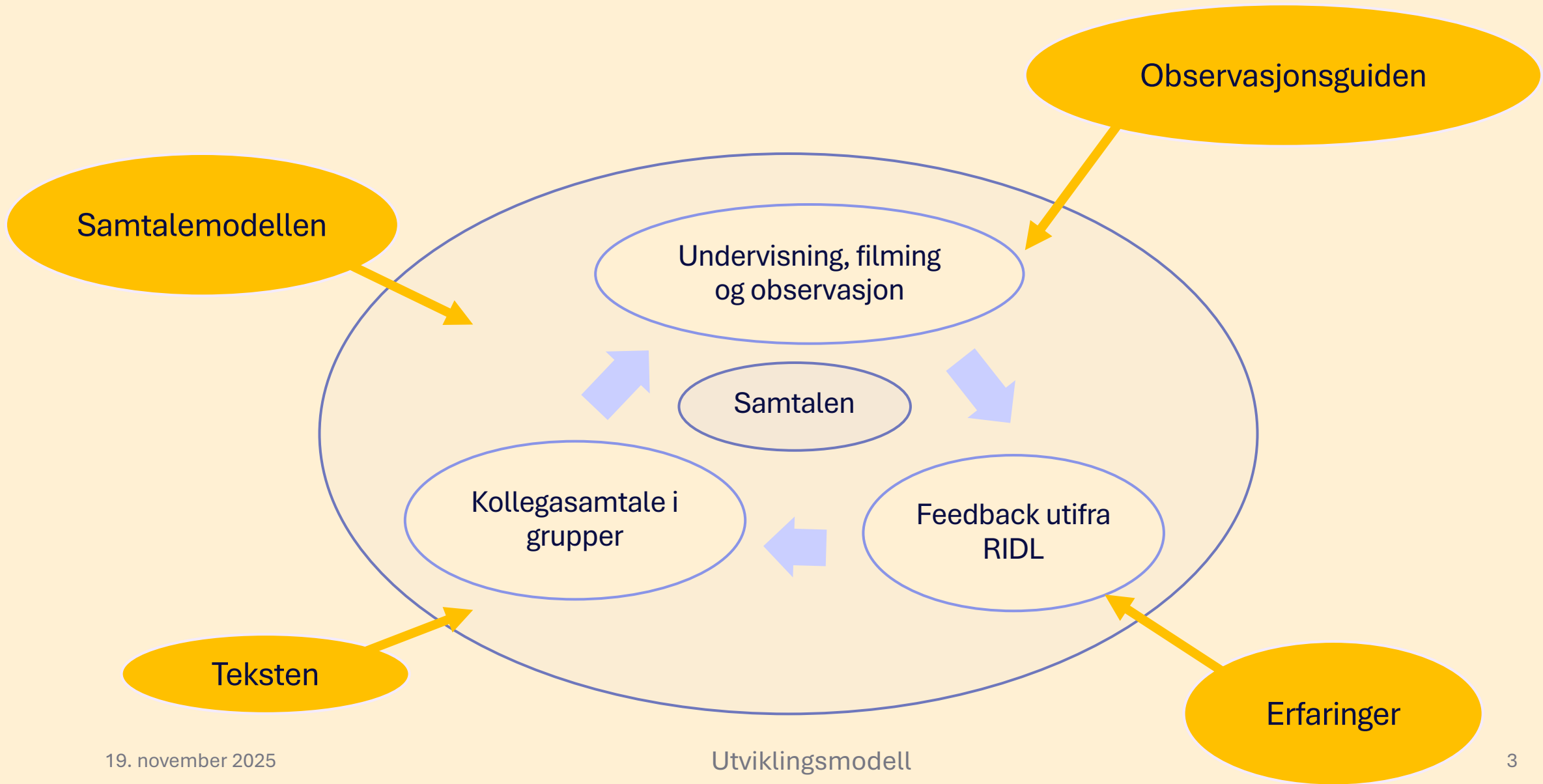

li.u LINKÖPINGS
UNIVERSITET

NTNU
Kunnskap for en bedre verden

Overordna forskingsspørsmål i UTDYP

- Korleis påverkar intervensjonen (gjentakande tilbakemeldingar frå kollegaer og grupperefleksjon)
    - ...kvaliteten på lærarane si leiing av utforskende og fordjupande litteratursamtalar i heilklasse?
    - kvaliteten på utforskinga og tolkinga til elevane i samtalen?
  - Korleis blir det sjølvrapporterte engasjementet til elevane i teksten og samtalen påverka av:
    - samtalekvaliteten
    - tekstvalget
- Foreløpige resultat:
    - Samtalekvaliteten aukar både når det gjeld samtaleleiinga til lærarane og utforskinga og tolkinga til elevane
  - Analyser pågår

Korleis legge til rette for utforskande og fordjupande samtalar om litteratur?

Tekstval

Grunnprinsipp for
samtalane

Samtaledimensjonar
og -praksisar

Tekstval

- Noko å snakke om
- Noko som bryt med vanen, byr på ei form for motstand og krev at vi koblar oss på
- Opne tekstar med store tomrom, t.d.:
  - brot i kronologien
  - open slutt
  - motsetningsfulle hendingar

*Eg skal aldri meir undervurdere elevane mine (lærer i UTFORSK)
ta me svar neste gang!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! (elev i UTDYP)*

Å leie gode heilklassemamtalar om litteratur – fem grunnprinsipp

---

- Dei fem grunnprinsippa
  - Elevane skal få gradvis større plass og ansvar i samtalen
  - Samtalen skal vere kumulativ
  - Elevane presenterer alternative tolkingar/oppfatningar/forståingar
  - Elevane skal bli medvitne om kvaliteten på samtalen
  - Elevane jobbar saman for å identifisere svar som står seg på dei kritiske spørsmåla

Samtalemodellens dimensjoner og praksiser

Dimensjon	Praksis	Eksempler på lærerens handlinger
1. Mangfold av perspektiver	1. Dele på ansvaret	<i>Nå kan du peke ut neste person, Johanna.</i>
	2. Diskutere alternativer	<i>Hvilken del av det som har kommet opp så langt, er du ikke enig i?</i>
2. Tydelighet	3. Klargjøre perspektiver	<i>Jeg hører at du sier ... Er det det du mener?</i>
	4. Koble sammen tanker og idéer	<i>Hvordan henger det sammen med det Fatima sa?</i>
	5. Oppsummere	<i>Hvor er vi nå? La oss oppsummere det vi har sagt så langt.</i>
3. Fokus på tolkning	6. Ta utgangspunkt i åpne og sentrale spørsmål	<i>I dag er det sentrale spørsmålet vårt ...</i>
	7. Bruke teksten som referansepunkt	<i>Hvordan vet vi egentlig det? Fremgår det av teksten?</i>
	8. Undersøke språk, stil og fortellemåte	<i>Kommer det frem noe sted hvilket perspektiv historien fortelles fra?</i>
	9. Utforske åpenhet og mangetydighet	<i>Finnes det flere måter å tolke hvordan Laura ser på klasseforskjellen mellom familiene på?</i>
4. Fokus på etikk og verdier	10. Utforske verdidimensjoner i teksten	<i>Gjør familien det rette når de gjennomfører festen til tross for dødsfallet?</i>
	11. Undersøke verdidimensjoner kritisk	<i>Men skal man ALLTID si sannheten – også når det risikerer å såre andre?</i>

1. Mangfald av perspektiv

---

1. Dele på ansvaret

Nå kan du peike ut kven som skal få ordet, Johanna

2. Diskutere alternativ

Kva del av det som har komme opp så langt, er du ikkje einig i?

Forklaringane og døma er henta frå rettleiinga og observasjonsprotokollen som er utarbeidd av Tengberg m.fl. (2025).

2. Tydelegheit

---

3. Klargjere perspektiv

Eg høyrer at du seier... Er det det du meiner?

Skil du mellom... og...?

4. Koble saman tankar og idéar

Kva del er du einig i?

Korleis er dette dømet relevant for det (elev) sa tidlegare?

5. Oppsummere

Kva for ulike svar på det sentrale spørsmålet vårt har vi høyrte så langt?

Kan vi oppsummere litt om kva tolkingar vi har diskutert? Kan vi utelukke nokre av dei?

3. Fokus på tolking

---

6. Ta utgangspunkt i opne og sentrale spørsmål

I dag er det sentrale spørsmålet vårt...

7. Bruke teksten som referansepunkt

Korleis veit vi eigenleg det? Framgår det av teksten?

Kan vi sjå etter i teksten saman for å sjå om vi finner ein leietråd til kvifor han oppførte seg på den måten?

8. Undersøke språk, stil og forteljemåte

Kjem det fram nokon stad kven sitt perspektiv historia vert fortald frå?

9. Utforske det opne og mangetydige

Finst det fleire måtar å tolke korleis (karakter) ser på klasseforskjellen mellom familiane på?

4. Fokus på etikk og verdier

---

10. Utforske verdidimensjonar i teksten

Korleis ville verda sett ut om alle oppførte seg slik?

Finst det nokre gode og dårlege menneske i denne forteljinga, synest de?

11. Undersøke verdidimensjonar kritisk

Det finst altså ein moral i forteljinga, altså ein verdi som teksten eller forfattaren formidlar. Kva synes de om den moralen?

Utvalde praksisar i dag

---

2. Tydelegheit

Koble saman tankar og idéar

Kva del er du einig i?

Korleis er dette dømet relevant for det (elev) sa tidlegare?

Oppsummere

Kva for ulike svar på det sentrale spørsmålet vårt har vi høyrte så langt?

Kan vi oppsummere litt om kva tolkingar vi har diskutert? Kan vi utelukke nokre av dei?

3. Fokus på tolkning

Ta utgangspunkt i opne og sentrale spørsmål

I dag er det sentrale spørsmålet vårt...

Utforske det opne og mangetydige

Finst det fleire måtar å tolke korleis (karakter) ser på klasseforskjellen mellom familiane på?

4. Fokus på etikk og verdier

Utforske verdidimensjonar i teksten

Korleis ville verda sett ut om alle oppførte seg slik?

Finst det nokre gode og dårlege menneske i denne forteljinga, synest de?

Workshop

Rollar under samtalen

- Deltakarar i litterær samtale:
  - bidrar i samtalen om teksten
- Observatørar:
  - lyttar og observerer med særleg merksemd retta mot utvalde praksisar (sjå støtteark)
  - Noterer observasjonar knytt til desse praksisane
  - Deltek i oppsummerande plenumssamtale om kvalitetane i samtalen

En helts død

Pär Lagerkvist

(1924)

Individuelt arbeid (3–5 min.)

- Formuler eit par sentrale spørsmål til teksten (både samtaledeltakarar og observatørar)

Utvalde praksisar i dag

Tydelegheit

Koble saman tankar og idéar

Kva del er du einig i?

Korleis er dette dømet relevant for det ... sa tidlegare?

Oppsummere

Kva for ulike svar på det sentrale spørsmålet vårt har vi høyrte så langt?

Kan vi oppsummere litt om kva tolkingar vi har diskutert? Kan vi utelukke nokre av dei?

Fokus på tolkning

Ta utgangspunkt i opne og sentrale spørsmål

I dag er det sentrale spørsmålet vårt...

Utforske det opne og mangetydige

Finst det fleire måtar å tolke korleis karakteren ser på klasseforskjellen mellom familiane på?

Fokus på etikk og verdier

Utforske verdidimensjonar i teksten

Korleis ville verda sett ut om alle oppførte seg slik?

Finst det nokre gode og dårlege menneske i denne forteljinga, synest de?

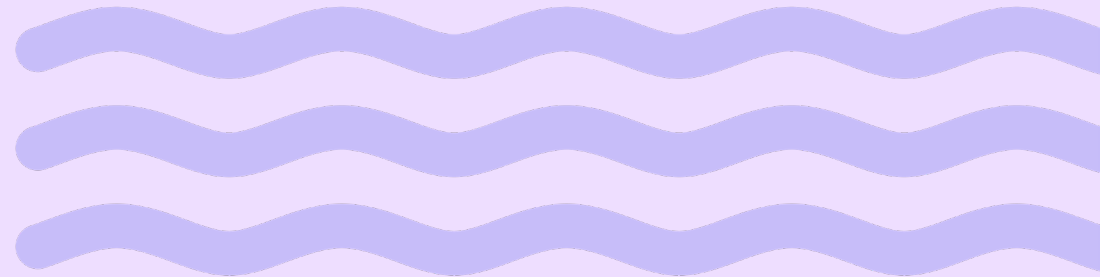
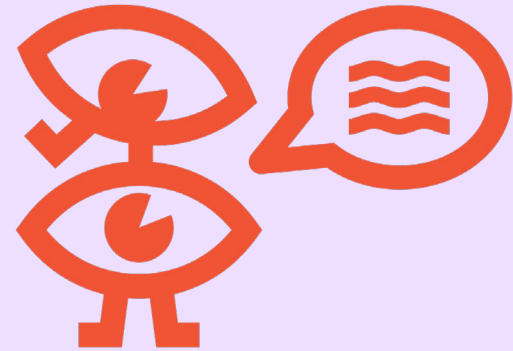
Individuell oppsummering

- Samtaledeltakere: tenk gjennom korleis «elevane» bidrog til praksisane og noter gjerne på støttearket.
- Observatørar: på bakgrunn av observasjonane tenker de gjennom kor godt læraren (Ingeborg) svara på dei ulike praksisane

Plenumssamtale: Kva erfarte vi?

Spørsmål?

Kontakt

Aslaug: aslaug.f.gourvennec@uis.no

Ingeborg: ingeborg.m.berge@uis.no

